

§ 4

Zásada rovnakého zaobchádzania

Práva ustanovené týmto zákonom sa zaručujú rovnako každému v súlade so zásadou rovnakého zaobchádzania ustanovenou osobitným predpisom.⁸⁾

⁸⁾ Zákon č. 365/2004 Z. z. o rovnakom zaobchádzaní v niektorých oblastiach a o ochrane pred diskrimináciou a o zmene a doplnení niektorých zákonov (antidiskriminačný zákon) v znení neskorších predpisov.

Súvisiace právne predpisy:

Ústava SR; Dohovor; zákon č. 365/2004 Z. z. o rovnakom zaobchádzaní v niektorých oblastiach a o ochrane pred diskrimináciou a o zmene a doplnení niektorých zákonov (antidiskriminačný zákon) v znení neskorších predpisov; Občiansky zákonník; zákon č. 160/2015 Z. z. Civilný sporový poriadok v znení neskorších predpisov

Literatúra:

CERA, R. 2017. Article 5 [Equality and Non-Discrimination]. In. DELLA FINA, V. – CERA, R. – PALMISANO, G. (Eds.) *The United Nations Convention on the Rights of Persons with Disabilities. A Commentary*. Cham : Springer International Publishing, 2017, pp. 157-154; FEDOROVÁ, K. 2011. *Ochrana práv osôb so zdravotným postihnutím*. Bratislava : Wolters Kluwer, 2019, s. 104-109; KOLDINSKÁ, K. – TOMĚŠ, I. – KRĚPELKA, F. 2017. *Sociální právo EU*. Praha : Wolters Kluwer, 2017, s. 11 a nasl.; MATEJKA, O. a kol. 2017. *Antidiskriminačný zákon – komentár*. Bratislava : Wolters Kluwer, 2017, s. 88 a nasl.

K § 4

Diskrimináciu možno všeobecne charakterizovať ako rozdielne zaobchádzanie s dvomi osobami, ktoré sa nachádzajú v porovnateľnej situácii, pričom na takéto rozdielne zaobchádzanie nie sú ospravedliteľné dôvody. K rozdielnemu zaobchádzaniu dochádza na základe neprípustného kritéria (diskriminačného dôvodu), ktorým môže byť pohlavie, náboženské vyznanie alebo viera, rasa, príslušnosť k národnosti alebo etnickej skupine, zdravotné postihnutie, vek, sexuálna orientácia, manželský stav a rodinný stav, farba pleti, jazyk, politické alebo iné zmýšľanie, národný alebo sociálny pôvod, majetok, rod alebo iné postavenie alebo oznámenie kriminality alebo inej protispoločenskej činnosti. Požiadavka rovnakého zaobchádzania tak predovšetkým znamená, že ľudia majú v rovnakých situáciách rovnaký priestor na sebarealizáciu a prístup k tovarom a službám bez ohľadu na svoje vonkajšie či vnútorné charakteristiky.

Podľa čl. 5 ods. 1 Dohovoru (k záväznosti Dohovoru bližšie pozri komentár k § 1 ZoPP) majú osoby so zdravotným postihnutím nárok na rovnakú ochranu zo zákona bez akýchkoľvek diskriminácie. Koncept takejto ochrany stanovuje, že členské štáty sa musia zdržať tvorby a aplikácie noriem, ktoré by diskriminovali ľudí so zdravotným postihnutím. Túto povinnosť nediskriminácie zosilňuje čl. 5 ods. 2 Dohovoru, keď ustanovuje, že osobám so zdravotným postihnutím patrí ochrana pred diskrimináciou z akýchkoľvek dôvodov, uznaných za diskriminačné (pohlavie, náboženské vyznanie alebo viera, rasa, príslušnosť k národnosti alebo etnickej skupine, vek a ďalšie). Neznamená to však, že akékoľvek rozdielne zaobchádzanie je diskrimináciou. Ako pripomína Najvyšší súd SR v rozsudku z 12. decembra 2018, sp. zn. 9Sžsk/104/2017, Dohovor „nezakazuje členským štátom zaobchádzať

s jednotlivými skupinami odlišne za účelom odstránenia skutočných nerovností medzi nimi, pričom za určitých okolností by práve neodlišné zaobchádzanie mohlo podmieniť porušenie tohto článku. Rozdielnosť zaobchádzania pritom možno ako diskriminačnú vnímať práve vtedy, keď nie je objektívne a rozumne ospravedlniteľná, nesleduje legitímny cieľ či v prípade ak neexistuje primeraný vzťah proporcionality medzi použitými prostriedkami a sledovaným cieľom“. Z uvedeného vyplýva, že stanovenie príjmových a majetkových hraníc pre poskytnutie peňažných príspevkov (bližšie pozri komentár k § 18 ZoPP) nie je diskriminačné voči osobám s ŤZP s vyššími príjmami a majetkom.

Základným vnútroštátnym nástrojom ochrany pred diskrimináciou je zákon č. 365/2004 Z. z. o rovnakom zaobchádzaní v niektorých oblastiach a o ochrane pred diskrimináciou a o zmene a doplnení niektorých zákonov (antidiskriminačný zákon) v znení neskorších predpisov, ktorý rozlišuje priamu diskrimináciu, nepriamu diskrimináciu, obťažovanie, sexuálne obťažovanie, neoprávnený postih, ako aj pokyn na diskrimináciu a nabádanie na diskrimináciu. Súdnej ochrany sa môže domáhať každý, kto sa domnieva, že je alebo bol dotknutý na svojich právach, právom chránených záujmoch alebo slobodách nedodržaním zásady rovnakého zaobchádzania. V konaní vo veciach súvisiacich s porušením zásady rovnakého zaobchádzania sa účastník môže dať zastupovať Slovenským národným strediskom pre ľudské práva, ktoré je národným antidiskriminačným orgánom, a je preto jednou z jeho základných úloh poskytovať pomoc obetiam diskriminácie. Antidiskriminačné spory sú založené na princípe rozloženia dôkazného bremena. Žalovaný je povinný preukázať, že neporušil zásadu rovnakého zaobchádzania, ak žalobca oznámi súdu skutočnosti, z ktorých možno dôvodne usudzovať, že k porušeniu zásady rovnakého zaobchádzania došlo. Žalobca musí nielen tvrdiť, ale aj preukázať, že s ním žalovaný zaobchádzal znevýhodňujúcim spôsobom. Nemusí však preukázať, že toto zaobchádzanie bolo motivované diskrimináciou, keďže preukázať motiváciu (pohnútku) druhej strany je z povahy veci vylúčené (nález Ústavného súdu ČR z 26. apríla 2006, sp. zn. Pl. ÚS 37/04). Takúto motiváciu bude súd predpokladať, kým ju žalovaný nevyvráti. Pre súd je preto ťažiskovou úvaha, či v konkrétnom prípade žalobca dôkazné bremeno uniesol a založil tým presun dôkazného bremena na žalovaného. Takáto úvaha musí vyplývať zo starostlivo zvážených skutkových okolností prípadu (nález Ústavného súdu SR z 1. decembra 2015, sp. zn. III. ÚS 90/2015).

Prírodzene, diskriminačným vo vzťahu k osobám s ŤZP môže byť nielen konanie alebo nekonanie konkrétnych fyzických alebo právnických osôb, ale aj samotná právna úprava regulujúca ich postavenie. ZoPP v znení účinnom do 19. mája 2020 ustanovoval vekové obmedzenia („hranice“) pre poskytovanie peňažného príspevku na osobnú asistenciu a peňažného príspevku na kúpu osobného motorového vozidla. Podľa § 22 ods. 2 ZoPP bolo možné peňažný príspevok na osobnú asistenciu poskytovať najskôr od 6. roku veku do dovŕšenia 65. roku veku; po dovŕšení 65. roku veku len v prípade, ak bol fyzickej osobe s ŤZP poskytovaný pred dovŕšením 65 rokov veku. Peňažný príspevok na kúpu osobného motorového vozidla bolo podľa § 34 ods. 3 ZoPP možné priznať najneskôr do konca kalendárneho roka, v ktorom osoba s ŤZP dovŕši 65 rokov veku. Ústavný súd SR v náleze z 2. apríla 2020, sp. zn. PL. ÚS 16/2018 vyslovil nesúlad predmetných ustanovení ZoPP s Ústavou SR, Medzinárodným paktom o hospodárskych, sociálnych a kultúrnych právach a Dohovorom. Podľa Ústavného súdu SR, napadnutá právna úprava pôsobí diskriminačne, keďže zaobchádza s jednou skupinou osôb, a to s osobami s ŤZP, ktoré majú požadovaný vek v porovnaní s inou skupinou osôb, a to s osobami s ŤZP, ktoré nemajú požadovaný vek

inak, a to tak, že zatiaľ čo osobám patriacim do prvej skupiny priznáva nárok na peňažný príspevok na osobnú asistenciu, resp. peňažný príspevok na kúpu osobného motorového vozidla, osobám patriacim do druhej skupiny uvedené peňažné príspevky nepriznáva, pričom obe skupiny osôb s ŤZP sa nachádzajú v rovnakej, resp. porovnateľnej situácii. Medzi situáciami oboch skupín osôb s ŤZP nie sú rozdiely takého charakteru a takej závažnosti, ktoré by požadovali nerovnaké zaobchádzanie s nimi. V dôsledku vyslovenia nesúladu predmetných ustanovení s Ústavou SR zo strany Ústavného súdu SR tieto ustanovenia stratili účinnosť.²⁵

Judikatúra:

■ **Nález Ústavného súdu SR z 2. apríla 2020, sp. zn. PL. ÚS 16/2018:** Samotný vek osoby s ŤZP nemusí ovplyvňovať ani jej fyzické a psychické vlastnosti a schopnosti, a ani mieru jej úsilia o nezávislosť a spoločenskú integráciu. Nie je dôvodné domnievať sa, že peňažný príspevok na osobnú asistenciu a peňažný príspevok na kúpu osobného motorového vozidla nie sú spôsobilé dosiahnuť ciele, ktoré sa ich poskytovaním sledujú (nezávislosť a spoločenskú integráciu osôb s ťažkým zdravotným postihnutím) v prípade, ak sa poskytnú osobám s ŤZP, ktoré nemajú vek požadovaný napadnutou právnou úpravou.

■ **Nález Ústavného súdu SR z 1. decembra 2015, sp. zn. III. ÚS 90/2015:** Antidiskriminačné spory je potrebné vo všeobecnosti považovať za náročné na dokazovanie, a to hlavne vo fáze hodnotenia vykonaných dôkazov. Dôvodom formulovaného záveru je práve špecifikum rozloženia dôkazného bremena zakladajúce sa na povinnosti žalobcu oznámiť súdu skutočnosti, z ktorých možno dôvodne usudzovať (teda nie bez pochybností ustáliť), že k porušeniu zásady rovnakého zaobchádzania došlo.

■ **Rozsudok Najvyššieho súdu SR z 12. decembra 2018, sp. zn. 9Sžsk/104/2017:** Nastavenie stropu (výšky) príjmu fyzickej osoby s ŤZP, nad ktorý už nie je možné objektívne konštatovať, že peňažný príspevok bude náležite plniť svoju nosnú kompenzačnú funkciu pretože potenciálny adresát preukázateľne disponuje takým príjmom, z ktorého sa vie v tomto ohľade zabezpečiť sám, nemožno bez ďalšieho chápať ako diskrimináciu tých osôb, ktoré sú zdravotne ťažko postihnuté, no dosahujú vyšší príjem (resp. majú majetok).

■ **Nález Ústavného súdu ČR z 30. apríla 2009, sp. zn. II. ÚS 1609/08:** Původní význam latinského slovesa „*discriminare*“ je rozlišovať. V právu je ovšem zcela běžné, že se rozlišuje mezi různými subjekty práv, a proto ne každé rozlišení je automaticky diskriminací ve smyslu, jaké tomuto pojmu přisuzuje současně právo. (...) Za diskriminaci nelze považovat jakýkoliv rozdíl v právech a povinnostech různých subjektů práva, ale pouze rozdíly neodůvodněné.

²⁵ Podľa čl. 125 ods. 3 Ústavy SR, *ak Ústavný súd SR svojím rozhodnutím vysloví, že medzi právnymi predpismi uvedenými v odseku 1 je nesúlad, strácajú príslušné predpisy, ich časti, prípadne niektoré ich ustanovenia účinnosť. Orgány, ktoré tieto právne predpisy vydali, sú povinné do šiestich mesiacov od vyhlásenia rozhodnutia ústavného súdu uviesť ich do súladu s ústavou, s ústavnými zákonmi a s medzinárodnými zmluvami vyhlásenými spôsobom ustanoveným zákonom, a ak ide o predpisy uvedené v odseku 1 písm. b) a c), aj s inými zákonmi, a ak ide o predpisy uvedené v odseku 1 písm. d), aj s nariadeniami vlády a so všeobecne záväznými právnymi predpismi ministerstiev a ostatných ústredných orgánov štátnej správy. Ak tak neurobia, také predpisy, ich časti alebo ustanovenia strácajú platnosť po šiestich mesiacoch od vyhlásenia rozhodnutia.*

TRETIA HLAVA

PEŇAŽNÝ PRÍSPEVOK NA KÚPU POMÔCKY, PEŇAŽNÝ PRÍSPEVOK NA VÝCVIK POUŽÍVANIA POMÔCKY A PEŇAŽNÝ PRÍSPEVOK NA ÚPRAVU POMÔCKY, KATEGORIZÁCIA POMÔCOK A ZOZNAM POMÔCOK

Prvý diel

Peňažný príspevok na kúpu pomôcky, peňažný príspevok na výcvik používania pomôcky a peňažný príspevok na úpravu pomôcky

§ 24

(1) Fyzickej osobe s ťažkým zdravotným postihnutím, ktorá je podľa komplexného posudku vypracovaného podľa § 15 ods. 1 odkázaná na pomôcku, možno poskytnúť peňažný príspevok na kúpu pomôcky, peňažný príspevok na výcvik používania pomôcky a peňažný príspevok na úpravu pomôcky.

(2) Pomôcka na účely tohto zákona je vec, technologické zariadenie alebo jeho časť, ktoré umožňujú alebo sprostredkujú fyzickej osobe s ťažkým zdravotným postihnutím vykonávať činnosti, ktoré by bez ich použitia nemohla vykonávať sama alebo vykonávanie týchto činností by bolo spojené s nadmernou fyzickou záťažou alebo neúmernou dĺžkou trvania činnosti. Pomôcka je aj špeciálny softvér alebo aktualizácia softvéru, ktoré umožňujú fyzickej osobe s ťažkým zdravotným postihnutím používať počítač a iné technické zariadenia. Za pomôcku sa považuje aj pes so špeciálnym výcvikom. Osobné motorové vozidlo sa považuje za pomôcku len na účely výcviku, ak tento zákon neustanovuje inak.

(3) Peňažný príspevok na kúpu pomôcky, peňažný príspevok na výcvik používania pomôcky a peňažný príspevok na úpravu pomôcky možno poskytnúť, len ak sa pomôcka neposkytuje ani nepožičiava na základe verejného zdravotného poistenia,³⁷⁾ s výnimkou druhého mechanického vozíka, druhého elektrického vozíka alebo druhého načúvacieho aparátu. Druhý mechanický vozík je aj druhý jednoduchý kočík alebo druhý špeciálne upravený kočík.

(4) Peňažný príspevok na kúpu pomôcky možno poskytnúť len na pomôcky uvedené v zozname pomôcok na zmiernenie alebo prekonanie sociálnych dôsledkov ťažkého zdravotného postihnutia (ďalej len „zoznam pomôcok“). Fyzickej osobe s ťažkým zdravotným postihnutím možno poskytnúť peňažný príspevok na kúpu viacerých pomôcok, ak spĺňa podmienky na poskytnutie peňažného príspevku na kúpu každej z týchto pomôcok.

(5) Výcvik používania pomôcky je činnosť potrebná na získanie vedomostí, zručností a schopností na používanie pomôcky alebo overenie schopností používať pomôcku.

(6) Ak je na používanie pomôcky potrebný výcvik fyzickej osoby s ťažkým zdravotným postihnutím, peňažný príspevok na kúpu pomôcky možno poskytnúť, ak fyzická osoba s ťažkým zdravotným postihnutím úspešne absolvuje výcvik používania tejto pomôcky. Ak absolvovanie výcviku používania pomôcky nie je úspešné, fyzická

osoba s ťažkým zdravotným postihnutím nie je povinná vrátiť peňažný príspevok na výcvik používania pomôcky a peňažný príspevok na kúpu pomôcky sa neposkytne. Peňažný príspevok na výcvik používania pomôcky rovnakého druhu možno poskytnúť len raz.

(7) Fyzickej osobe s ťažkým zdravotným postihnutím možno poskytnúť peňažný príspevok na výcvik používania pomôcky, ktorou je osobné motorové vozidlo, len ak je odkázaná na individuálnu prepravu osobným motorovým vozidlom.

(8) Úprava pomôcky je jej prispôsobenie individuálnym potrebám fyzickej osoby s ťažkým zdravotným postihnutím vrátane zavedenia upravenej pomôcky do prevádzky.

³⁷⁾ Zákon č. 577/2004 Z. z. o rozsahu zdravotnej starostlivosti uhrádzanej na základe verejného zdravotného poistenia a o úhradách za služby súvisiace s poskytovaním zdravotnej starostlivosti v znení neskorších predpisov.

Súvisiace právne predpisy:

Dohovor; správny poriadok; zákon o zdravotnom poistení; zákona č. 362/2011 Z. z. o liekoch a zdravotníckych pomôckach a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov; zákon o rozsahu a podmienkach úhrady liekov; opatrenie Ministerstva práce, sociálnych vecí a rodiny Slovenskej republiky č. 7/2009 Z. z., ktorým sa ustanovuje zoznam pomôcok a maximálne zohľadňované sumy z ceny pomôcok v znení neskorších predpisov

Literatúra:

FEDOROVÁ, K. 2023. *Priestor pre zdravotné pripoistenie na Slovensku*. Bratislava : INESS, 2023, s. 14-15; FEDOROVÁ, K. 2022. *Zákon o zdravotnom poistení. Komentár*. Bratislava : Wolters Kluwer, 2022, s. 4-5; PALMISANO, G. 2017. Article 19 [Living Independently and Being Included in the Community]. In DELLA FINA, V. – CERA, R. – PALMISANO, G. (Eds.). *The United Nations Convention on the Rights of Persons with Disabilities. A Commentary*. Cham : Springer International Publishing, 2017, pp. 353-373.

K § 24

Peňažné príspevky na kompenzáciu ŤZP uvádzané v komentovanom ustanovení možno poskytnúť za súčasného splnenia nasledujúcich predpokladov:

1. žiadateľ o peňažný príspevok má ŤZP (bližšie pozri komentár k § 12 ZoPP),
2. ŤZP žiadateľovi spôsobuje znevýhodnenia (sociálne dôsledky) v oblasti mobility a orientácie, komunikácie alebo sebaobsluhy (bližšie pozri komentár k § 5 až 9 ZoPP),
3. sociálne dôsledky ŤZP možno prekonať alebo zmierniť konkrétnou kompenzačnou pomôckou (splňajúcou ďalej uvedené kritériá pomôcky na účely ZoPP) alebo (aj) úpravou tejto pomôcky, a teda je daná odkázanosť žiadateľa na pomôcku alebo úpravu pomôcky (bližšie pozri komentár k § 14 ods. 5 ZoPP),
4. príjem žiadateľa zistený podľa § 18 ods. 1 až 15 ZoPP neprevyšuje päťnásobok životného minima pre jednu plnoletú fyzickú osobu (bližšie pozri komentár k § 18 ods. 16 ZoPP),
5. hodnota majetku žiadateľa na účely ZoPP neprevyšuje 50 000 eur (bližšie pozri komentár k § 18 ods. 18 a 19 ZoPP),
6. peňažný príspevok bol žiadateľovi navrhnutý v komplexnom posudku (bližšie pozri komentár k § 15 ZoPP).

Osobe s ŤZP spĺňajúcej uvedené predpoklady môže príslušný orgán (t. j. úrad v prvostupňovom konaní a ústredie v odvolacom konaní) v komplexnom posudku navrhnúť:

- peňažný príspevok na kúpu pomôcky, ak sociálne dôsledky ŤZP možno prekonať alebo zmierniť pomôckou zaradenou v zozname pomôcok na zmiernenie alebo prekonanie sociálnych dôsledkov ŤZP, ktorý je uvedený v prílohe k opatreniu Ministerstva práce, sociálnych vecí a rodiny Slovenskej republiky č. 7/2009 Z. z., ktorým sa ustanovuje zoznam pomôcok a maximálne zohľadňované sumy z ceny pomôcok v znení neskorších predpisov (bližšie pozri komentár k § 26 ZoPP),
- peňažný príspevok na výcvik používania pomôcky; výcvik používania pomôcky je činnosť potrebná na získanie vedomostí, zručností a schopností na používanie pomôcky alebo overenie schopností používať pomôcku,
- peňažný príspevok na úpravu pomôcky; úpravou pomôcky je jej prispôbenie individuálnym potrebám osoby s ŤZP vrátane zavedenia upravenej pomôcky do prevádzky,
- peňažný príspevok na opravu pomôcky (bližšie pozri komentár k § 32 ZoPP).

Pomôcka na účely ZoPP je:

- vec, technologické zariadenie alebo jeho časť; v súvislosti s rozlišovaním pomôcok na účely ZoPP na „veci“ a ďalšie predmety (technologické zariadenie, softvér, pes, osobné motorové vozidlo) je potrebné uviesť, že z hľadiska občianskeho práva sú všetky tieto predmety hnutelnými vecami (§ 118 a § 119 Občianskeho zákonníka), pričom pes má ako živé zviera osobitné postavenie, keďže „na živé zviera sa vzťahujú ustanovenia o hnutelných veciach; to neplatí ak to odporuje povahe živého zvieratá ako živého tvora“ (§ 119 ods. 3 Občianskeho zákonníka),
- špeciálny softvér alebo aktualizácia softvéru, ktoré umožňujú osobe s ŤZP používať počítač a iné technické zariadenia,
- pes so špeciálnym výcvikom (bližšie pozri komentár k § 25 ZoPP),
- osobné motorové vozidlo, avšak iba na účely peňažného príspevku na výcvik používania pomôcky, t. j. nie na účely peňažných príspevkov na kúpu pomôcky a na úpravu pomôcky; poskytovanie peňažných príspevkov na kúpu osobného motorového vozidla a na úpravu osobného motorového vozidla je upravené v § 34 a § 35 ZoPP (bližšie pozri komentár k predmetným ustanoveniam). Peňažný príspevok na výcvik používania osobného motorového vozidla možno poskytnúť len fyzickej osobe s ŤZP, ktorá je odkázaná na individuálnu prepravu osobným motorovým vozidlom (bližšie pozri komentár k § 14 ods. 6 ZoPP).

Ako uvádza Najvyšší súd SR v rozsudku z 5. februára 2020, sp. zn. 7Sžsk/93/2019: „Sú to teda pomôcky a zariadenia nahrádzajúce, dopĺňajúce a podporujúce chýbajúce alebo oslabené funkcie. Kompenzujú dôsledky straty alebo poškodenia pohybového aparátu a zmyslových orgánov, zvyšujú samostatnosť a nezávislosť postihnutých ľudí. Cieľom kompenzačných pomôcok je čo najväčšie osamostatnenie postihnutého s možnosťou plnenia tak rodinných rolí, ako aj vykonávania pracovných, vzdelávacích aj voľnočasových aktivít. Zvyšujú samostatnosť a nezávislosť zdravotne ťažko postihnutých osôb.“

Účelom kompenzácie ŤZP formou pomôcky je umožniť alebo sprostredkovať fyzickej osobe s ŤZP:

- vykonávať činnosti, ktoré by bez pomôcky nemohla vykonávať sama,
- vykonávať činnosti, ktoré by aj bez pomôcky mohla vykonávať sama, ale iba s nadmernou fyzickou záťažou,

– vykonávať činnosti, ktoré by aj bez použitia pomôcky mohla vykonávať sama, ale vykonávala by ich neúmerne dlho.

Nadmernosť (zvýšená miera) fyzickej záťaže a neúmernosť dĺžky trvania činnosti sa posudzujú vo vzťahu k fyzickej osobe rovnakého veku a pohlavia bez zdravotného postihnutia v kontexte zachovania ľudskej dôstojnosti osoby s ŤZP (bližšie pozri komentár k § 1 a 2 ZoPP). Pri posudzovaní účelnosti kompenzácie formou kompenzačnej pomôcky je potrebné mať na zreteli základný cieľ konania o kompenzáciách, ktorým je podpora sociálneho začlenenia fyzickej osoby s ŤZP do spoločnosti takým spôsobom, „*aby sa vytvorili pre fyzické osoby s ťažkým zdravotným postihnutím porovnateľné príležitosti v každodennom živote a eliminovali sa bariéry, s ktorými sa stretávajú v oblastiach vymedzených v zákone s cieľom ochrániť túto skupinu fyzických osôb pred sociálnym vylúčením*“ (rozsudok Najvyššieho súdu SR z 29. mája 2019, sp. zn. 7Sžsk/79/2018).

Peňažné príspevky na kúpu pomôcky, na výcvik používania pomôcky a na úpravu pomôcky možno poskytnúť, len ak sa pomôcka neposkytuje ani nepožičiava na základe verejného zdravotného poistenia. Z verejného zdravotného poistenia môžu byť hradené zdravotnícke pomôcky, t. j. výrobky, ktoré sa používajú pri poskytovaní zdravotnej starostlivosti alebo slúžia na kompenzáciu zranenia a zdravotného postihnutia (§ 2 zákona č. 362/2011 Z. z. o liekoch a zdravotníckych pomôckach a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov). Ako uvádza Fedorová (2023), v súčasnosti je na európskom trhu viac ako 500 000 druhov rôznych zdravotníckych pomôcok. Ide napríklad o kardiostimulátory, implantáty, umelé kĺby, plienky, obvazy, chirurgické šitie, invalidný vozík, zdvihák a celý rad ďalších nástrojov, zariadení a materiálov. Môžu byť hromadne vyrábané alebo individuálne vyhotovené na mieru konkrétnemu pacientovi (napr. špeciálna obuv alebo korzet). Z hľadiska rizikovosti sa pomôcky rozdeľujú do štyroch tried (I, IIa, IIb, III). Na rozdiel od liekov, pomôcky nie sú uvádzané na trh na základe povolenia. Podrobujú sa konfirmačnému testovaniu, ktoré vykonáva sám výrobca (pri pomôckach triedy I) alebo notifikovaná osoba (pri triedach II a III), čo je nezávislý subjekt, autorizovaný členským štátom. Ak je výsledok testovania pozitívny, výrobca je oprávnený vystaviť vyhlásenie o zhode, vybaviť pomôcku značkou CE a začať s ňou obchodovať na európskom trhu. Pomôcky uvedené na trh majú byť vybavené unikátnym identifikátorom (UDI), vďaka ktorému budú dohľadateľné v európskej databáze Eduamed2. Zdravotnícke pomôcky sa hradia z verejného zdravotného poistenia, ak sú zaradené v zozname kategorizovaných zdravotníckych pomôcok a spĺňajú indikačné obmedzenia a limity určené pri kategorizácii (§ 26 zákona o rozsahu a podmienkach úhrady liekov). Množstvom limit je maximálne množstvo pomôcok, ktoré možno poistencovi uhradiť počas určitého obdobia. Finančný limit stropuje výšku úhrady poisťovne. Osobitný kategorizačný zoznam sa vedie pre špeciálne zdravotnícke materiály, čo sú zdravotnícke pomôcky, ktoré sa dočasne alebo natrvalo stávajú súčasťou tela pacienta. V kategorizačných zoznamoch sa pomôcky a špeciálne zdravotnícke materiály grupujú do podskupín podľa svojho účelu a funkčného využitia. Základné funkčné typy pomôcok a špeciálnych zdravotníckych materiálov sú bez doplatku. Ak chce pacient pomôcku s rozšíreným funkčným využitím, lepším vzhľadom, nižšou hmotnosťou alebo inou vlastnosťou, ktorá nie je medicínsky nevyhnutná, zdravotná poisťovňa mu uhradí časť ceny, akú by zaplatila za základný typ.¹⁰³ Nekategorizované

¹⁰³ Napríklad monofokálna zadnokomorová vnútroočná šošovka je bez doplatku hradená do výšky 91 eur.

a nadlimitné pomôcky a špeciálne zdravotnícke materiály môžu byť poisťovňou uhradené „na výnimku“, teda v režime osobitných úhrad podľa § 88 ods. 7 a 8 zákona o rozsahu a podmienkach úhrady liekov.¹⁰⁴

Zákaz poskytovania príspevkov na pomôcky, ktoré sa poskytujú v rámci verejného zdravotného poistenia, vychádza zo zámeru zákonodarcu „zamedziť kompenzovať znevýhodnenia ťažkého zdravotného postihnutia, ktoré spadajú do iných oblastí a sú predmetom iných právnych úprav (napr. školstvo, zdravotníctvo)“.¹⁰⁵ Výnimkou z tohto pravidla je možnosť poskytnúť peňažné príspevky na kúpu, úpravu a výcvik používania mechanického vozíka (vrátane jednoduchého alebo špeciálne upraveného kočíka), elektrického vozíka a načúvacieho aparátu. Tieto príspevky možno poskytnúť na kúpu a úpravu „druhého“ invalidného vozíka a načúvacieho aparátu, čo znamená, že prvý má byť uhradený z verejného zdravotného poistenia. Podľa Fedorovej (2023) uvedené vedie k tomu, že „pacient si teda „dá predpísať“ akýkoľvek vozík bez doplatku, uloží ho povedzme do pivnice a môže žiadať úrad práce o príspevok. Takýto postup sa mu opláti. Aktívne (lahko nastaviteľné a ovládateľné, umožňujúce samostatný pohyb bez „tlačenia“ inou osobou) a ultraľahké mechanické vozíky sú z verejného zdravotného poistenia plne hradené do výšky 1637 eur, elektrické do výšky 3 791 eur.“¹⁰⁶

Judikatúra:

■ **Rozsudok Najvyššieho súdu SR z 5. februára 2020, sp. zn. 7Sžsk/93/2019:** V tomto smere je potom zásadné žalobkyňu chápať nielen výlučne v pozícii osoby s ŤZP v korelácii na určitú množinu možných – pre ňu vhodných peňažných príspevkov, ale aj v pozícii žalobkyne ako manželky a matky a možností jej začlenenia do domáceho procesu, teda aj čo do plnenia rodinných rolí z jej strany. V tomto smere sa preto najvyšší súd stotožňuje so záverom krajského súdu, že správne rozhodnutia prijaté na oboch stupňoch nie sú založené na objektívne a dostatočne zistenom skutkovom stave veci pre zaujatie záveru, že v prípade žalobkyne nejde o pomôcku, ktorá by umožňovala žalobkyni vykonávať činnosť (umývať riady), ktorú by bez jej použitia nemohla vykonávať sama alebo vykonávanie tejto činnosti by bolo spojené s nadmernou fyzickou záťažou alebo neúmernou dĺžkou trvania činnosti. Preto bude potrebné v ďalšom konaní relevantne preskúmať a následne ustáliť, či žalobkyňa má pohyblivosť horných končatín vrátane jemnej motoriky dostatočnú na to, aby bola táto sama schopná obsluhovať umývačku riadu.

■ **Rozsudok Najvyššieho súdu SR z 30. októbra 2019, sp. zn. 9Sžsk/74/2019:** Žalovaným navrhnutý peňažný príspevok na kúpu pomôcky – písacieho telefónu, dostatočne kompenzuje sluchové postihnutie sťažovateľky a umožňuje jej komunikovať cez alfanumerickú klávesnicu písaním textu. Narušená schopnosť komunikácie sťažovateľky so spoločenským prostredím a sprístupnenie informácií, podľa § 7 ods. 1 ZoPP, bola kompenzovaná navrhnutím peňažných prostriedkov na kúpu iných zariadení. Vzhľadom k nedostatočne osvojeným schopnostiam sťažovateľky, problémom pri chápaní písaného textu, mobilný telefón nie je pre ňu vhodnou pomôckou.

Najdrahšia šošovka v tejto podskupine stojí 500 eur a pacient za ňu dopláca 409 eur. Jednodutinový kardiostimulátor s frekvenčnou adaptáciou je bez doplatku hradený do výšky 1 799 eur. Ak chce pacient najdrahší kardiostimulátor v tejto podskupine, doplatí 315 eur.

¹⁰⁴ FEDOROVÁ, K. 2023. *Priestor pre zdravotné pripoistenie na Slovensku*. Bratislava : INESS, 2023, s. 14.

¹⁰⁵ Dôvodová správa k návrhu ZoPP.

¹⁰⁶ FEDOROVÁ, K. 2023. *Priestor pre zdravotné pripoistenie na Slovensku*. Bratislava : INESS, 2023, s. 15.